YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (toinen jaosto)
13 päivänä maaliskuuta 1997 *

Asiassa C-109/95,

jonka Polymeles Protodikeio, Ateena, on saattanut EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

Astir AE

vastaan

Kreikan valtio

ennakkoratkaisun maataloustuotteiden vientitukijärjestelmän yhteisistä soveltamissäännöistä 29 päivänä marraskuuta 1979 annetun komission asetuksen (ETY) N:o 2730/79 (EYVL L 317, s. 1) 10 artiklan 4 kohdan sekä 20 ja 21 artiklan tulkinnasta,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (toinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja G. F. Mancini sekä tuomarit G. Hirsch (esittelevä tuomari) ja J. L. Murray,

* Oikeudenkäyntikieli: kreikka.

julkisasiamies: M. B. Elmer,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies D. Louterman-Hubeau,

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Astir AE, edustajanaan asianajaja Nikolaos Papazois, Ateena,

— Kreikan hallitus, asiamiehenään valtion oikeudellisen neuvoston avustava oikeudellinen neuvonantaja Fokion Georgakopoulos,

— Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään oikeudellisen yksikön virkamiehet Maria Condou-Durande ja Klaus-Dieter Borchardt,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan Kreikan hallituksen, asiamiehenään Fokion Georgakopoulos, ja komission, asiamiehinään oikeudelliset neuvonantajat Dimitrios Gouloussis ja Klaus-Dieter Borchardt, esittämät suulliset huomautukset 4.7.1996 pidetyssä istunnossa,

kuultuaan julkisasiamiehen 8.10.1996 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Polymeles Protodikeio (Ateena) on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle 29.3.1990 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 3.4.1995, EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla ennakkoratkaisukysymyksen maataloustuotteiden vientitukijärjestelmän yhteisistä soveltamissäännöistä 29 päivänä marraskuuta 1979 annetun komission asetuksen (ETY) N:o 2730/79 (EYVL L 317, s. 1) 10 artiklan 4 kohdan sekä 20 ja 21 artiklan tulkinnasta.

2 Kysymys on esitetty Astir AE:n (jäljempänä Astir) ja Helleenien tasavallan välisessä vientitukien maksamista koskevassa riita-asiassa, jossa Astir on vaatinut vientitukia maksettavaksi itselleen sillä perusteella, että sillä on niihin oikeus sellaisen yhtiön sijaantulijana, joka oli ottanut siltä vakuutuksen.

3 Huhtikuussa 1981 viimeksi mainittu yhtiö myi Vietnamin sosialistiseen tasavaltaan sijoittautuneelle yhtiölle 1 900 tonnia vehnäjauhoja, jotka piti toimittaa määräpaikkaansa merirahtina.

4 Vientimuodollisuuksien täyttämisen jälkeen, kun tavara oli poistunut yhteisön alueelta, se tuhoutui 1.7.1983 aluksen haaksirikossa Egyptin rannikolla.

5 Viljan, jauhojen, viljarouheen ja karkeiden vehnä- ja ruisjauhojen vientiin sovellettavien vientitukien vahvistamisesta 29 päivänä tammikuuta 1981 annetulla komission asetuksella (ETY) N:o 229/81 (EYVL L 26, s. 40) tullinimikkeeseen ex 11.01 A kuuluvien hienojen vehnäjauhojen vientituki vahvistettiin seuraavasti:

— vienti Neuvostoliittoon: —

— vienti muihin yhteisön ulkopuolisiin maihin: 72,00 ecua/tonni.

6 Tosiseikkojen tapahtumahetkellä voimassa olleella asetuksella N:o 2730/79 vahvistettiin maataloustuotteiden vientitukijärjestelmän yhteiset soveltamissäännöt. Asetuksen 9 artiklassa on pääsääntö, jonka mukaan vientituen maksaminen edellyttää muun muassa sen osoittamista, että tuote on sellaisenaan poistunut yhteisön maantieteelliseltä alueelta sen jälkeen, kun sitä koskevat vientimuodollisuudet on suoritettu, säännön kuitenkaan rajoittamatta 10, 20 ja 26 artiklan soveltamista.

7 Asetuksen N:o 2730/79 10 artiklan 1 kohdassa säädetään, että vientituen maksaminen edellyttää lisäksi sitä, että tuote on tuotu johonkin kolmanteen maahan tai tietyissä tapauksissa tiettyyn ennalta määrättyyn kolmanteen maahan, ellei tuote ole sitä kuljetettaessa tuhoutunut ylivoimaisen esteen seurauksena, jos on erityistä syytä epäillä sitä, mikä on tuotteen todellinen määräpaikka tai sitä, että tuote tuodaan takaisin yhteisön alueelle.

8 Silloin kun tuotteen tuhoutumisen syynä on ylivoimainen este, asetuksen N:o 2730/79 * 10 artiklan 4 kohdassa täsmennetään seuraavaa:

"Jos tuote kuljetuksen aikana tuhoutuu ylivoimaisen esteen seurauksena sen jälkeen, kun se on poistunut yhteisön maantieteelliseltä alueelta,

* Tässä ja jäljempänä tuomiossa esitetyt lainaukset asetuksesta N:o 2730/79 suomennettu yhteisöjen tuomioistuimessa, koska EYVL:ssä ei ole julkaistu suomenkielistä tekstiä.

— 21 artiklan mukaisesti määritelty vientituen osa maksetaan, kun kyseessä on määräpaikan mukaan vaihteleva vientituki,

— vientituki maksetaan kokonaisuudessaan, kun kyseessä on määräpaikasta riippumatta samansuuruiseksi vahvistettu vientituki."

9 Asetuksen N:o 2730/79 20 artiklan 1 kohdassa säädetään, että silloin kun vientituen suuruus vaihtelee määräpaikan mukaan, tuen maksaminen edellyttää, ellei 21 artiklan säännöksistä muuta johdu, että tuote on tuotu siihen kolmanteen maahan tai johonkin niistä kolmansista maista, joita varten vientituki on vahvistettu.

10 Asetuksen N:o 2730/79 21 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

"1. Poiketen 20 artiklan säännöksistä ja tämän kuitenkaan rajoittamatta 10 artiklan soveltamista jäljempänä määritelty vientituen osa maksetaan kussakin tapauksessa välittömästi, kun on todisteellisesti osoitettu, että tuote on poistunut yhteisön maantieteelliseltä alueelta:

a) silloin kun kysymys on viennistä, jolle ei ole etukäteen vahvistettu vientitukea, maksettava vientituen osa määräytyy vientimuodollisuuksien suorittamispäivänä sovellettavan vientituen alhaisimman arvon mukaan;

— —

2. Edellä 1 kohdassa annettuja säännöksiä sovelletaan vain, jos tiettyä tuotetta koskeva vientituki on vahvistettu kaikkia kolmansia maita varten

— a alakohdassa tarkoitettujen tapausten osalta vientimuodollisuuksien suorittamispäivänä,

— —."

11 Maksettuaan vakuutuskorvauksen yhtiölle, joka oli ottanut siltä vakuutuksen, ja katsoen näin saaneensa oikeuden vientitukeen tämän sijasta, Astir vaati toimivaltaisia kreikkalaisia viranomaisia suorittamaan sille vientitukena 7 351 674 Kreikan drakmaa (GRD).

12 Kreikan viranomaiset kieltäytyivät maksamasta tukea katsoen, ettei asetuksen N:o 2730/79 säännöksissä ollut mitään perusteita Astirin vaatimukselle.

13 Tämän johdosta Astir nosti kanteen ennakkoratkaisukysymyksen esittäneessä tuomioistuimessa. Pääasian kantajana se väittää muun muassa, että asetuksen N:o 2730/79 10 artiklan mukaan vientituki maksetaan aina silloin, kun tuote sitä kuljetettaessa tuhoutuu ylivoimaisen esteen seurauksena sen jälkeen, kun se on poistunut yhteisön maantieteelliseltä alueelta.

14 Polymeles Protodikeio päätti lykätä ratkaisun antamista katsoen, että riita-asian ratkaisu edellyttää ennakkoratkaisua yhteisön oikeuden tulkinnasta, ja kysyi yhteisöjen tuomioistuimelta,

"onko maataloustuotteen, tässä tapauksessa vehnäjauhojen, viejällä oikeus vientitukeen asetuksen (ETY) N:o 2730/79 10 artiklan 4 kohdan ja saman asetuksen 20 ja 21 artiklan perusteella, jos edellä mainittu vientiin tarkoitettu tuote on sitä kuljetettaessa tuhoutunut ylivoimaisen esteen seurauksena sen jälkeen, kun se on poistunut yhteisön maantieteelliseltä alueelta, ja jos tälle tuotteelle on vahvistettu vientituki kaikkia yhteisön (ETY) ulkopuolisia maita varten, lukuun ottamatta Neuvostoliittoa, jonne suuntautuvalle viennille ei ole tämän tuotteen osalta vahvistettu minkäänlaista vientitukea?"

15 Aluksi on huomautettava, että asetuksen N:o 2730/79 9 artiklan 1 kohdan toisessa luetelmakohdassa vahvistetun pääsäännön mukaan, jota 10 artiklan 4 kohdan toinen luetelmakohta täsmentää, vientituki myönnetään, jos se on vahvistettu samansuuruiseksi määräpaikasta riippumatta, sen jälkeen kun kyseessä oleva tuote on poistunut yhteisön maantieteelliseltä alueelta, kuten kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävässä asiassa on asianlaita.

16 On siis selvitettävä, onko kyseessä asetuksessa N:o 2730/79 tarkoitettu määräpaikan mukaan vaihteleva vientituki silloin, kun samansuuruinen vientituki on vahvistettu kaikkia yhteisön ulkopuolisia maita varten, lukuun ottamatta yhtä maata, jota varten tukea ei ole lainkaan vahvistettu.

17 Astirin mukaan vaihteleva tuki on kyseessä vain silloin, kun useita eri maita varten on vahvistettu erisuuruiset tuet. Siinä tapauksessa, että tuen suuruus on jätetty kokonaan vahvistamatta, kuten nyt esillä olevassa tapauksessa, kysymys ei olisi niinkään vientituen suuruuden vaihtelusta määräpaikan mukaan, vaan tiettyjä määräpaikkoja koskevasta poikkeuksesta oikeuteen saada vientitukea. Poikkeusta ei voitaisi soveltaa silloin, kun tuote on tuhoutunut ylivoimaisen esteen seurauksena, eli kaikkia maita koskeva vientituki olisi tällöin maksettava.

18 Edellä esitettyjä perusteluja ei voida hyväksyä.

19 Se, että tietyn yhteisön ulkopuolisen maan osalta ei vientituen suuruutta ole vahvistettu, voidaan rinnastaa tuen vaihteluun määräpaikan mukaan. Kuten julkisasiamies ratkaisuehdotuksensa 13 ja 14 kohdassa huomauttaa, säännökset oikeudesta vaihtelevaan vientitukeen johtuvat tarpeesta ehkäistä väärinkäytöksiä. Silloin kun vientitukea ei ole vahvistettu samansuuruiseksi kaikkia yhteisön ulkopuolisia maita varten, on olemassa riski, että tuote viedään edelleen sellaiseen muuhun maahan, johon sovellettava vientituki on pienempi kuin viejän ilmoittamaan määräpaikkaan sovellettava vientituki. Tämä väärinkäytösmahdollisuus on olemassa silloin, kun eri

maita varten on vahvistettu erisuuruiset tuet, mutta erityisesti myös silloin, kun tietyn maan osalta tuen suuruutta ei ole lainkaan vahvistettu. Tämän vuoksi pääasian kaltaisessa tilanteessa on sovellettava määräpaikan mukaan vaihtelevaa tukea koskevia säännöksiä.

20 Kun kysymys on vaihtelevasta vientituesta, asetuksen N:o 2730/79 20 artiklan 1 kohdan mukaan, jollei 21 artiklan säännöksistä muuta johdu, tuen maksaminen edellyttää sitä, että tuote on viety siihen kolmanteen maahan tai johonkin niistä kolmansista maista, joita varten tuki on vahvistettu.

21 Asetuksen N:o 2730/79 21 artiklan säännösten osalta on todettava, että artiklan 1 kohdan perusteella, sen jälkeen kun tuote on poistunut yhteisön maantieteelliseltä alueelta, voidaan maksaa ainoastaan vientituen osa, joka määräytyy vientimuodollisuuksien suorittamispäivänä sovellettavan vientituen alhaisimman arvon mukaan, ennen kuin on todisteellisesti osoitettu, että tuote on tosiasiallisesti saapunut ilmoitettuun määräpaikkaan. Asetuksen 21 artiklan 2 kohdan mukaan 1 kohtaa sovelletaan kuitenkin vain silloin, kun vientituki on vahvistettu kaikkia kolmansia maita varten.

22 Esitetyn perusteella pääasian kaltaisessa tilanteessa, jossa yhtä maata varten ei ole vahvistettu minkäänlaista tukea, asetuksen N:o 2730/79 20 artiklan 1 kohtaa voidaan soveltaa, eli vientituki maksetaan vain siinä tapauksessa, että tuote on tuotu siihen kolmanteen maahan tai yhteen niistä kolmansista maista, joita varten vientituki on vahvistettu.

23 Tähän ratkaisuun ei vaikuta se, että tavara on sitä kuljetettaessa tuhoutunut ylivoimaisen esteen seurauksena sen jälkeen, kun se on poistunut yhteisön maantieteelliseltä alueelta. Asetuksen N:o 2730/79 10 artiklan 4 kohdan ensimmäisessä luetelmakohdassa viitataankin saman asetuksen 21 artiklan soveltamiseen määräpaikan mukaan vaihtelevan tuen osalta eli tilanteeseen, jossa vientitukea ei lainkaan suoriteta 21 artiklan 2 kohdan sanamuodon mukaan (ks. asia C-321/91, Tara Meat Packers, tuomio 25.5.1993, Kok. 1993, s. I-2811, 17 ja 18 kohta).

24 Kansalliselle tuomioistuimelle on siis vastattava, että asetuksen N:o 2730/79 10 artiklan 4 kohtaa sekä 20 ja 21 artiklaa on tulkittava sillä tavoin, että taloudellisella toimijalla ei ole oikeutta vientitukeen silloin, kun kyseessä oleva tuote on sitä kuljetettaessa tuhoutunut ylivoimaisen esteen seurauksena sen jälkeen, kun se on poistunut yhteisön maantieteelliseltä alueelta, silloin kun samansuuruinen vientituki on vahvistettu kaikkia yhteisön ulkopuolisia maita varten, lukuun ottamatta yhtä maata, jota varten vientitukea ei ole lainkaan vahvistettu.

Oikeudenkäyntikulut

25 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Kreikan hallitukselle ja Euroopan yhteisöjen komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (toinen jaosto)

on ratkaissut Polymeles Protodikeion (Ateena) 29.3.1990 tekemällään päätöksellä esittämän kysymyksen seuraavasti:

Maataloustuotteiden vientitukijärjestelmän yhteisistä soveltamissäännöistä 29 päivänä marraskuuta 1979 annetun komission asetuksen (ETY) N:o 2730/79

10 artiklan 4 kohtaa sekä 20 ja 21 artiklaa on tulkittava sillä tavoin, että taloudellisella toimijalla ei ole oikeutta vientitukeen silloin, kun kyseessä oleva tuote on sitä kuljetettaessa tuhoutunut ylivoimaisen esteen seurauksena sen jälkeen, kun se on poistunut yhteisön maantieteelliseltä alueelta, silloin kun samansuuruinen vientituki on vahvistettu kaikkia yhteisön ulkopuolisia maita varten, lukuun ottamatta yhtä maata, jota varten vientitukea ei ole lainkaan vahvistettu.

Mancini Hirsch Murray

Julistettiin Luxemburgissa 13 päivänä maaliskuuta 1997.

R. Grass

kirjaaja

G. F. Mancini

toisen jaoston puheenjohtaja